

*Povídal C. H. Douglas slovuťnému Keynesovi:
„Proč rostou životní náklady?“
(Živobytí je čím dál dražší) a Keynes,
ekonomický poradce Národů, řekl:
„Schází nám pracovní síla.“
Dva miliony lidí přitom byly bez práce.*

Canto XXII.

Casa Pound vzdává svým názvem hold americkému básníku E. Poundovi (1885 – 1972), který se ve dvacátých letech usídlil v Itálii, v zemi, jejíž dějiny a kulturu znal jako málokterý z jeho současníků. Tentokrát jej však přilákaly spíše ekonomické reformy jako např. vnitřní půjčky na nízký úrok nebo obcházení valutových plateb v zahraničí systémem dohod o výměně zboží. Ve fašismu totiž viděl ideální hnutí, které zúčtuje s angloamerickou kramářskou civilizací. V revolučním kvasu se jeho zájem o ekonomické a sociální teorie ještě prohloubil a sám postupně napsal několik knih („pedagogických, politických a zběsile polemických“) na stejná témata; uvažuje v nich mj. o peněžní reformě a přednostech měny podložené produktivní prací namísto zlata a deviz. [1] V roce 1933 se osobně setkává s Mussolinim, vykládá mu teorie britských i amerických protibankovních ekonomů, přináší seznam knih, které je třeba urychleně přeložit do italštiny; věnuje mu rovněž výtisk Třiceti Cantos a čte mu z nich. Na Západě si tím udělá mnohé vlivné nepřátele, především v tisku... Celá třicátá léta jsou pro Pounda hlavně bojem o spravedlivější hospodářské uspořádání: Kdyby se mu podařilo vytvořit z mozaiky těch ekonomických teorií jasný vzorec, pracující lidé by již nebyli nadále okrádáni finančníky, široká veřejnost by mohla vidět a tedy i kontrolovat, jak fungují peníze a úvěr.

*Banka má zisk z úroků
ze všech peněz, které vytváří z nicoty.
Pochopí to
jen málo lidí. Kdo to pochopí, bude na tom chtít
vydělat. Široká veřejnost patrně
nepostřehne, že je to proti jejím zájmům.*

*Bellum cano perenne...
...mezi lichvářem a člověkem, který
chce odvést dobrou práci.. [2]*

Na počátku druhé světové války uskuteční v Radio Roma sérii přednášek, v nichž se vyslovuje pro mírová jednání: jako zarytý antikapitalista je přesvědčen, že moderní války jsou způsobeny především nenasytostí mezinárodního kapitálu („Války jsou vyvolávány proto, aby se dělaly dluhy“), USURY (tj. „lichvy“) bažící jen po zisku, jejímž zosobněním jsou jednoznačně Židé. [3] Když pak v roce 1941, po vstupu Spojených států do války, žádá na americkém konzulátu v Itálii o repatriaci, nejsou mu „na pokyn americké vlády“ potřebné doklady vydány; zůstává proto v Itálii a pokračuje v rozhlasových přednáškách. Vymíní si však, že před vysíláním Americké hodiny, jak se tyto pořady jmenovaly, vždy zazní následující úvodní slovo:

Římský rozhlas, v souladu s fašistickými zásadami, zaručujícími intelektuální svobodu a svobodné vyjadřování (...), a v souladu s tradicí pohostinnosti, nabídlo svým prostřednictvím Dr. Ezrovi Poundovi dvakrát týdně promlouvat. Rozumí se, že Dr. Pound nebude žádán, aby říkal cokoli, co by z jakéhokoli důvodu nebylo v souladu s jeho svědomím, nebo cokoli, co by nebylo v souladu s jeho povinnostmi občana Spojených států.

Pound není germanofil, ale německá kázeň a poctivost jej přirozeně oslovují. Také jejich **ekonomický systém a experiment ve Wörglu**, kde za práci vydávali okolkované peníze, řešení, které „by mohlo zachránit svět“: Arbeitswert. Nebo Schwundgeld, mizné: na několika místech se totiž v praxi osvědčil systém lokální měny národohospodáře Silvia Gesella. [4] A pokud jde o čistotu rasy – co je špatného na tom, chtít ji zachovat, alespoň dokud není celá věc překroucena a uměle nafouknuta? Rozlišování ras, ne předsudky vůči nim. Adamsovský smysl pro přirozené aristoi... Pořady se stávají stále útočnějšími. Roku 1943 je Pound v nepřítomnosti obviněn z velezrady; dozví se o tom vysílání BBC. Brání se: „Nemluvil jsem s ohledem na tuto válku, ale na protest systému, který vytváří jednu válku za druhou...“ A také: „... svoboda slova bez svobody rozhlasového projevu není nic.“

V létě 1943 je Duce zrazen králem; je to zrada na člověku, který do demoralizované a dezorientované země vnesl pořádek a na jehož straně bojovali někteří členové královské rodiny... 8. září se Itálie vzdává Spojencům, Mussolini je internován. Avšak již třiatřicátého sestavuje novou vládu: vzniká **La Repubblica di Salò**! Hitler předtím Itálii obvinil ze zrady. Idealisté, zejména ti mladí, nyní dychtí po tom, aby ostudnou skvrnu smyli krví – lavare la macchia col sangue.. V listopadu se ve Veroně koná velký Fašistický kongres, který načrtává nový, jasný a striktní program. [5] Práce jako základ peněz není již objektem, nýbrž subjektem ekonomiky. Pounda to fascinuje.

*„alla“ non „della“ v il Programma di Verona
stará ruka stylisty to má pořád v malíku*

*Foresteria, Salò, Gardone
sen o Republice...*

Setkává se s novým ministrem lidové kultury, zvažuje, že by v rozhlasových pořadech pokračoval, tentokrát v Miláně. Dál neúnavně pracuje. Vychází mu několik knih, píše pro Il Popolo d'Allessandria, noviny nového státu. Pro dceru sdílící jeho víru v Republiku, především „jako pro zářnou myšlenku“, se tu snaží najít tlumočnickou práci. Ta ve svých pamětech, které nedávno vyšly také v češtině, [6] potvrzuje: „Idealismus a heroismus nebyly v žádném případě jen na straně partyzánů. Babbo (=Pound) byl nakažen duchem zoufalého boje a víry.“ Avšak sen o ideální republice se zhmotnil příliš pozdě...

Dojem z P. osobnosti se s přibývajícími lety nevytrácel, spíše naopak: Ke konci života byl krásným, čistým starcem s bělostnými vlasy a bleděmodrýma očima. V roce 1967 stál modelem Arno Brekerovi.

V dubnu 1945 padá městečko, v němž Pound žije, do rukou americké armády; jeho zatýkají italští partyzáni (bývalí řadoví fašisté); ještě téhož dne jej však předají Američanům. Je uvězněn a vyslýchán, nejprve v Janově, pak ho převezou do kárného tábora poblíž Pisy. Zde spí v železné kleci na cementové podlaze, v záři silných reflektorů namířených na něho celé noci. Přes den se krčí v koutě klece a čte ze svazku Konfucia, knížky, kterou mu ponechali. Za 3 týdny kolabuje: trpí klaustrofobií, částečnou amnesií, záchvaty hysterie a děsu. Nemůže zavřít oči, neboť mu z neustálého světla a denního horka otekla víčka. Po sedmi týdnech je mu vězení zmírněno: stěhuje se do malého stanu a může se stýkat s některými spoluvězni,

ačkoli příkaz separace nebyl oficiálně odvolán. [7] Na stolku, který mu ze staré bedny vyrobil černošský spoluvězeň, píše svá Cantos LXXIV – LXXXIV, známá později jako Pisánská Cantos a pokládána za nejlepší oddíl jeho životní básně.

Po několikaměsíčním vězení je šedesátiletý Pound dopraven do Washingtonu k soudnímu jednání. Kampaň, kterou proti němu ihned po návratu rozpoutávají média, kategoricky žádá, aby byl jako velezrádce odsouzen k smrti a popraven v elektrickém křesle. Má se stát exemplárním případem, jemuž nebude udělena milost. Avšak americký stát žalobu nepodá a k soudnímu řízení nedojde. Pound, jehož dílo média bagatelizují jako „výtvor šílence“ a proti němuž vystoupili i někteří „staří přátelé“ (např. Hemingway), [8] je „pouze“ internován v jednom státním sanatoriu. Oficiální diagnóza zní: „předčasná senilita“; [9] už v roce 1949 je mu ovšem udělena Bollingerova cena, nejvyšší americká pocta za poezii! Propuštěn je v roce 1958, po dlouhých třinácti letech, a krátce poté se vrací zpět do Itálie (neboť v USA zůstat nesmí). Svět oběhne fotografie básníka zdravícího v přístavu z paluby lodi Cristoforo Colombo zdviženou pravicí. Z ústavu pro duševně choré zločince vyšel Pound jako hrdý člověk. Zlomí jej až poválečná doba, Evropa, jak ji znal a jak o ní přemýšlel, se mezitím vytratila.

Jako mimořádně empatického pozorovatele hlubokých proměn euroamerické kultury, které měly dalekosáhlý vliv i na proměnu lidského citění, myšlení a vnímání, jej nyní tíží pocit viny za to, že nedokázal Ameriku povznést k civilizaci a Evropu uchránit před úpadkem do barbarství. Muže, který se nikdy nelitoval a svůj boj vedl radostně, poprvé opouští dobrá nálada, chuť do života a práce. V Cantos usiloval napsat epos moderní doby, po zhroucení italského snu již není schopen dokončit je tím způsobem, jakým plánoval; neboť všechny eposy proponují „nový řád“...

*Nesmírná tragédie snu
ve shrbených zádech rolníka...*

Oním snem je civilizační ideál *paradiso terrestre*, [10] tragédií zhroucení fašistického zřízení. [11]

Poznámky

1. Základem P. pojetí hospodářství ale je, že navzdory zvrhlé touze jistých lidí po bezohledném shromažďování (kumulaci) potencionálu (kapacit) musí zajišťovat oběh (cirkulaci) a rozdělování (distribuci). To, oč mám víc než potřebuji, zatímco jiný umírá hladu je lichvářský díl, mé procento z života někoho druhého, proto Usura, Lichva, jako nástroj chamtivosti, ignorance a komercializace. Po válce lichvu definoval takto: „Poplatek z užití kupní síly, který se vybírá bez ohledu na výrobu; často bez ohledu na možnosti výroby.“ Základní výčet autorů, osobností a hnutí, z nichž P. v ekonomické oblasti vychází, je v knížce: Ezra Pound, mistr těch, kteří vědí, Olomouc 1995, s. 82 – 83.

2. Podobné názory by nejspíš s klidem podepsal kdejaký soudobý kritik „tržního fundamentalismu“, „náboženství růstu“ (srv. naléhavě např. s článkem Nadi Johanisové O bankách, penězích a záludnostech exponenciálního růstu v „zeleném“ magazínu Sedmá generace 11/2003) nebo „amerických penzijních fondů“, nebýt toho, že P. nikdy neopomíjel

klíčovou úlohu židovské emancipace na vzniku moderního kapitalismu (což bylo ostatně do roku 1945 úplně běžné; jak kdesi poznamenává Milan Kundera, „fenomén je rozpoznatelný v celé své hrůze, dokud není všeobecně rozšířen“). Houston Stewart Chamberlain klade počátek „židovského věku“ symbolicky do roku úmrtí Johanna Wolfganga Goetha - 1932, a populární britský historik Paul Johnson se domnívá, že rozhodujícím faktorem při „zrození moderní doby“ byl rok 1915, kdy Rothschildové zavedli nový trend v mezinárodním bankovníctví: za desetiletí po napoleonských válkách pak bylo vydáno víc cenných papírů než za celé předchozí století. Za většinu těchto úvěrů přitom ručila právě banka Rothschildů v Londýně. Tak se rodil systém, v němž, obrazně řečeno, kupříkladu „vyvážíte auta Porsche a dostáváte papíry od Lehmanů.“

3. Zde je nutno zdůraznit, že když P. mluví o „židech“, nemá tím na mysli výhradně příslušníky židovského národa, ale všechny, kteří bezohledně parazitují na úkor života jiných, ať jsou Židy nebo ne. Slovo „žid“, nebo také „židák“ (kike), je zde použito pouze jako pravzor takového jednání...

4. Není patrně náhoda, že regionální měny se v Německu objevily i za současné krize (např. postupimský Havelblüt). Srv. s článkem Milana Smrže Řešení hospodářské krize musí přijít zdola (v: Deník Referendum, 10. 2. 2010). Systémy místní směny (LETS - Local exchange trade system, viz Rozhovor s Troyem Southgatem v: Národní myšlenka ze září 2006) se příliš neujaly, pospolitá svépomoc se však dále rozvíjí v jiných podobách. V oblasti tzv. „komunitního plánování“ skromně i u nás.

5. Plné znění tzv. Veronského manifestu v: Republika Salò: skutečný fašismus, Knihovna Národní myšlenky, sv. 9, Praha 2010 (možnost objednávky na stránkách **Národní myšlenky**).

6. Paměti Mary de Rachewiltz, Diskrétnosti: Ezra Pound, otec a učitel, Praha 2010. P. nemanželská dcera zde vypráví nejen o tom, jaký podle ní E. P. byl, ale rovněž osvětluje důležité historické a kulturní souvislosti: „Jde v nejlepší slova smyslu o zaujatý pohled na P. život a dílo, navíc vynikající nad obvyklou vzpomínkovou literaturu svými uměleckými kvalitami. „(Jakub Guziur). Pasáže o Sociální republice hl. na s. 203 - 205.

7. Délka a podrobnosti fází P. věznění se v různých zdrojích liší. Jisté je, že do tábora v okolí Pisy byl eskortován 24. května 1945, do USA byl převezen někdy v listopadu t. h., strávil tam tedy asi 6 měsíců, během nichž se (tělesně a nervově) zhroutil. Mary de Rachewiltz o tom píše: „Když byl v gabbia, zhroutil se. Myslel si, že to byl silný úžeh. Užil pro klec italské slovo, a protože jsme klece neviděli, neměly jsme představu, co má na mysli. Až teprve o mnoho let později, když jsem ho navštívila v Nemocnici sv. Alžběty ve Washingtonu, mi tu gorilí klec popsal podrobně. Děsily ho ostré železné špice. Vzali mu pásek a tkaničky od bot, aby si nemohl ublížit. Přitom ale bez zjevné příčiny vyztužili klec silnějším železným pletivem a starou mříž uřízli ve výšce asi dvaceti centimetrů, takže tvořila nízkou ohradu tvořenou ostrými kůly. Vyložil si to jako nepřiliš jemnou výzvu k sebevraždě: snadný způsob, jak si podřezat zápěstí. Uvědomovala jsem si, že v hodinách zoufalství muselo být pokušení velké.“

8. Byl to však právě vášnivý lovec Hemingway, který v občanské válce ve Španělsku bojoval na straně komunistů a za druhé světové války sloužil jako válečný zpravodaj, kdo se ve svých dopisech (Selected Letters) pyšně zabitím 122 lidí, i když šlo pouze o „zelí“ (=německé vojáky), často neozbrojené. Když se např. v Paříži jeden zajatý SS odvážil odvolávat na Ženevskou konvenci, americký spisovatel (a pozdější držitel Pulitzerovy a Nobelovy ceny) odpověděl: „Zbláznil ses, kámo, řek' jsem mu a střílel ho třikrát do břicha, pak, když klečel na kolenu, vpálil jsem mu jí do lebky, takže mozek vyšel pusou, nebo z nosu, myslím...“ V

Moveable Feast „drsňák“ Hemingway také vzpomíná, jak před válkou učil P. v Paříži boxovat. V češtině H. o P. viz, Ve službách zlých mocností, v: Světová literatura, roč. 10, č. 4, s. 226 – 228.

9. P. (nebo i Hamsunova) poválečná diagnóza jako by předznamenala trend, kdy je jakýkoli protižidovský postoj, ať už se jedná o konzistentní stanovisko či jednorázovou kritiku, vykládán jako „nemoc“ (pomatenost) nebo něco iracionálního, ačkoli jsou jeho příčiny zcela konkrétní.

10. V Cantos je „ráj“ řešením („Chtěl jsem napsat ráj“), stejně jako v Dantově Božské komedii, nám však spíše tane na mysli etymologický výklad: Paraděša znamená v sanskrtu „nejvyšší kraj“ – to je ovšem nejlepší výraz pro duchovní středisko, někdy označované jako „srdce světa“. Je to snad ono místo vysoko na severu, o němž se v Avestě píše: „Jen jednou v roce tam vidí lidé zapadat a vycházet hvězdy a měsíc a slunce, a ti obyvatelé pokládají jeden rok za jeden den (...) A ti lidé žijí nejkrásnější život v tom hradě, který Jima vybudoval“ (Díla Jimi zářícího v: Oběti ohněm. Výběr z památek staroíránské a středoíránské literatury, Praha 1985, s. 142, 144)? Výraz každopádně přešel do chaldejštiny jako pades a do západních jazyků jako paradis. René Guénon přitom upozorňuje, že „střed, o který tu jde, je pevným bodem, který je všemi tradicemi shodně symbolicky označován jako ‘pól’, protože kolem něho se otáčí svět, znázorňovaný zpravidla jako kolo – u Keltů, stejně jako u Chaldeců nebo u Indů. To je také pravý význam svastiky, znaku rozšířeného od Dálného východu až po Dálný západ: ‘znak pólu’.“ (podle: René Guénon, Král světa, Praha 2009, s. 15, 68). Ráje „zlatého věku“.

11. Za tuto interpretaci vdčíme Jamesi Laughlinovi, viz Pound a mýtus v: Ezra Pound, mistr těch, kteří vědí, s. 105. Laughlin je autorem knihy Pound as Wuz: Recollections and Interpretations. Londýn 1989.

Doporučená literatura

Z P. politicko-ekonomicko- sociálních spisů není do češtiny přeloženo dosud nic, ani v ukázkách. Nezbývá než jít přímo k originálům:

Ezra Pound, ABC of Economics, Londýn 1933.

Ezra Pound, Social Credit:An Impact, Londýn 1935.

Ezra Pound, Jefferson and/or Mussolini, Londýn 1935.

Ezra Pound, Italy´s Policy of Social Economics 1939. Milán 1941.

Ezra Pound, Oro e lavoro, Introduzione alla natura economica degli S.U.A. a L´America. Milán 1944.

Ezra Pound, Roosevelt e le cause della guerra presente. Milán 1944.

Ezra Pound, Orientamenti, Benátky 1944.

Ezra Pound, Jefferson e Mussolini, Benátky 1944.

(články na tyto témata dále publikoval v The New English Weekly, New Democracy, v orgánu Mosleyových fašistů The British Union Quaterly, v Rassegna Monataria, Il Mare, Il Popolo d´Alessandria aj.)

Po válce vycházejí už „jen“ výběry:

Noel Stock (ed.), Essays on Ignorance and the Decline of American Civilisation, Chicago 1960.

William Cookson (ed.), Selected Prose 1909 – 1965. 1973.

William Levy (ed.), Certain Radio Speeches of Ezra Pound. 1975.

Leonard W. Dobb (ed.), „Ezra Pound Speaking“: Radio Speeches of World War II. Connecticut 1979.

Sám P. tyto projevy vydal pod názvem „Jestli je tohle zrada“:

Ezra Pound, *If This Be Treason*, 1950.

Vztahem P. k fašismu a Sociální republice se podrobně zabývá:

Antonio Pantano, *Ezra Pound e la Repubblica Sociale Italiana*, b. d.

Tim Redman, *Ezra Pound and Italian Fascism*, Cambridge 1991.

(viz také Camilio Pelizzi, *La rivoluzione mancata* [Nezdařená revoluce], Milán 1948. „V Itálii jsme však měli dobrou víru /.../ Italský fašismus a zvláště korporativismus byly svým způsobem akty vůle.“ A jako *directio voluntatis* si to P. coby člověk vůle spojil se svým „revoluce, převrat v myslích lidí.“)

P. k tomu v:

Cantos LXXXII.

Z prvních třiceti Cantos přeložených do češtiny Annou Kareninovou (Ezra Pound, *Cantos Part XXX Cantos*, Brno 2002) se hospodářství nejvíce dotýká Canto XXII (viz citace v úvodu tohoto článku).

Pound také podnítil Eustace Mullinse k bádání o Federálním rezervním fondu.

(V článku jsou použity úryvky ze stati Jana Zábřany, E. P. – data a informace, v: *Světová literatura* roč. 12, č. 2, s. 203 až 207, paměti Mary de Rachewiltzové, jakož i jiných pramenů.)